

PANUN pakinoita

Nummisiutarien ensi-ilta oli Seurahuoneessa — ei kuitenkaan ”susiteetissa”

Viime lauantailisen pakinani johdosta sain toissapäivänä kirjeen »vanahalta» oululaiselta, jos nyt niin voi sanoa, maisteri Pertti Juvanilta, joka yhteiseksi iloksemme taritsi erinäisiä tietoja tarinani jatkoksi. Tarkoitin tässä pakina-alakertaa, jossa puhattiin Kiven kuuluista Nummisiutareista Oulussa viisi sekä seitsemänkymmentäviisi vuotta sitten.

Tuossa pakinassani varovaisesti arvelin historiallisen ensi-illan tapahtumapaikaksi muinaista maneesia. Maisteri Juvani sanoo kuitenkin voivansa joltisellakin varmuudella väittää, että tuo ikimuistoinen ensi-ilta oli Oulun Seurahuoneessa, joka jo vuodesta 1850 — siis tasan sadan vuoden takaa — oli ollut vakituinen teatteritalo. Lukijan ei kuitenkaan pidä haroa tukkaansa ja muistella nyk. kaupungintalomme ikää ja vaiheita, sillä Oululla on ollut toinenkin seurahuoneensa ja melkein pä samalla paikalla vielä kuin tuo sittemmin susiteettina niin suuren maineen saavuttanut juhlatalo. Tämä asia vain, niinkuin kirjeeni kirjoittaja arvelee, on jo meiltä, nuoremalta oululaispolvelta, unohtunut — jos liennemme kaikki sitä tienneetkään.

Laadultaan ja määrältään painavassa teoksessaan »Teatr och teaterstrider i 1800-talets Finland», ilm. vajaa vuosi sitten (Teattereita ja teatteririitoja 1800-luvun Suomessa), professori Yrjö Hirn kertoo Suomen ensimmäiseksi mainitusta näyttelijättärestä Maria Silfvanista ja hänen miehestään, ruotsalaisesta C. W. Westerlundista. Westerlund oli sekä lahjakas näytte-

lijä että etevä ohjaaja (kuten mainitsee mm. Uleåborgs Tidning myöhemmin nekrologissaan). Seurueineen vieraili hän Oulussa sekä 30- että 40-luvuilla keräten täällä runsaat katsomot. Maisteri Juvani kertoo kirjeessään, että Westerlund mieltäytyi Ouluun ja päätti asettua tänne vakinaisesti. 1842 jätti hän teatterihommat toisille saatuaan vuokratuksi itselleen kaupunginkellarin oikeudet. Hän ryhtyi hoitamaan tarmokkaasti ravintolaansa perustaan lisäksi Mustansalmen rannalle oluttehtaan. Teatterinjohtaja-ravintoloitsijatehtailija menestyi hyvin. 1849 ryhtyi hän rakentamaan omaa taloa tontille N:o 24 tässä I kaupunginosassa, missä tämäkin juttu painetaan. Ja tuo tontti oli juuri sama tontti, jossa nyt sijaitsee kaupungintalomme. Seuraavana vuonna, siis 100 vuotta sitten, talo — Oulun Seurahuone — valmistui nyk. kaupungintalon Pilaananojan puoleiselle puoleliskolle.

Maisteri Juvanilla näyttää tämä asia olevan hyvin selvillä, koska hän vielä kertoo, että sällissa oli tilaa 500 hengelle ja että se oli koristeltu piirustuksenopettaja Hedmanin sommittelemmin kullatuin ornamentein, jotka olivat maksaneet 100 hopearuplaa. Näyttämö oli varustettu ajanmukaisin teknillisin välinein, olipa orkesterillekin varattu avara tila. Juhlasalia käytettiin myös tanssisalina, mutta ennen kaikkea siis teatterisalina, missä kaupungin seurapiiri esitti näytelmäkappaleita hyväntekeväisyystarkoituksessa ja missä kiertävät teatteriseurueet vuosittain viikkokunnissa vierailivat.

Tässä Westerlundin salongissa, kuten sitä myös näytään kutsuttun, oli lisäksi pienempi sali ja biljardisali sekä muita huoneita. Se oli kaupungin paras juhlahuoneusto. Westerlundista paisui täällä jopa raatimies. Ravintolansa luovutti hän perustetulle Seurahuone-yhtiölle, joka myöhemmin rakennutti uuden Oulun Seurahuoneen, nykyisen kaupungintalomme. Itse toimi raatimies Westerlund pitkän aikaa kaupunkien yl. palvelu-utusyhtiön asiamiehenä täällä. Hän kuoli 1879.

Erkki Kivijärven suurta huomiota varsinkin täällä kotona herättäneen romaanin »Tervaporvarien pojat ja tyttäret» »rva Öberg» on todellisuudessa Toppilan Oluttehtaan omistajan Isak Äströmin rouva ja, kertoo Juvani, teatterinjohtaja-raatimies Westerlundin kasvattitytär. Hän peri kasvatusisältään yhtä ja toista ja mm. Kivijärvi romaanissaan kertoo Westerlundin roolivoihosta, jotka »rva Öberg» omisti. Missä ne ovat? Niiden löytäminen kiinnostaisi varmasti teatterimuseotakin ja olisi pieni kulttuurihistoriallinen tapaus, joten, vanhat oululaiset ja vanhojen sukujen jäsenet: nyt miettimään! Vielä Kivijärvi kertoo käyneensä jossain Hietasaaren vajassa katsomassa entisen kiertävän teatteriseurueen diligenssivaunuja. Kuka tietää niiden historian — osoittautuisiko tuo yhtä mutkikkaaksi kuin niiden kuulujen Linnansaaren tykkien! Jos jotainkaan valaistusta näihin kysymyksiin saisimme voimmekin tässä lukijapiirissä katsoa hyödyllisesti vietäneemme ja päättäneemme menneen kirjallisuusviikon. Kiitos ensiksikin näistä tiedoista kirjeenkirjoittajalle!

Panu